

- SAVUNMA VE HAVACILIK SANAYII IMALATÇILAR DERNEĞİ -

PERFORMANS RAPORU I 2019

SASAD Hakkında

Savunma ve Havacılık Sanayii İmalatçılar Derneği, kurulduğu 1990 yılından bugüne kadar sektörün gelişimine ve güçlenmesine katkı sağlamak misyonu ile kara, deniz, hava, uzay ve güvenlik alanlarında faaliyet gösteren, imalatçı firma ve kuruluşlara hizmet veren bir organizasyondur.

SASAD, üyelerinin faaliyetlerini, daha uygun bir iş ve çalışma çevresinde yapabilmeleri için çeşitli etkinlikler düzenlemekte ve girişimlerde bulunmaktadır. Sektörel sorunları ilgili makamların dikkatine sunarak çözümlemeye çalışmakta, yurt içi ve yurt dışında sektörü tüm alanları ile temsil etmektedir.

SASAD, Avrupa Havacılık, Uzay ve Savunma, Güvenlik Teşkilatı'nın (ASD) faal bir üyesi olup, sektörün görüş ve önerilerinin bu teşkilat yolu ile Avrupa Birliği Komisyonlarında şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. Ülkelerin benzer kuruluşları ile imzaladığı protokoller ile üyelerinin uluslararası açılımlarına yardımcı olmaktadır.

SASAD, 202 imalatçı firma ve kuruluşu ve 5 kümeyi çatısı altında toplamıştır. Katma değeri yüksek 10.884 milyar dolar üretimi, 3.068 milyar dolar civarında yurt dışı satış geliri ve 73.771 istihdamı ile ülke savunması, için hayati önem haiz; kritik ve ileri teknoloji çalışmalarının yer aldığı çok önemli bir sektörü temsil etmektedir.

GİRİŞ

2019 yılı Sektör Performans Raporu, SASAD tarafından hazırlanan ve tüm üye ve özel üyelerine dağıtılan ankete MSB Askeri Fabrikalar Genel Müdürlüğü ile THY Teknik A.Ş. dahil 76 firma/kurum tarafından verilen cevaplar kapsamında hazırlanmıştır. Önceki yıl anketine cevap veren üye sayımızın 87 ve bu yıl anketimizi cevaplamayanların genelde küçük ölçekli firmalarımız olduğunu dikkate aldığımız zaman ardışık iki yıl verilerinin benzer sanayici profilini yansıttığını söyleyebiliriz. Katılımcı profili incelendiğinde sektör performansının yine 90% ve üzerini yansıtan verilerin toplandığı ve sektörün 2019 yılı çalışmalarını sağlıklı bir şekilde yansıttığı kıymetlendirilmektedir.

Sektörümüzden toplanan veriler ayrıca Avrupa Savunma ve Havacılık Sanayicileri Derneği (ASD) ile kendi formatlarında paylaşılacaktır.

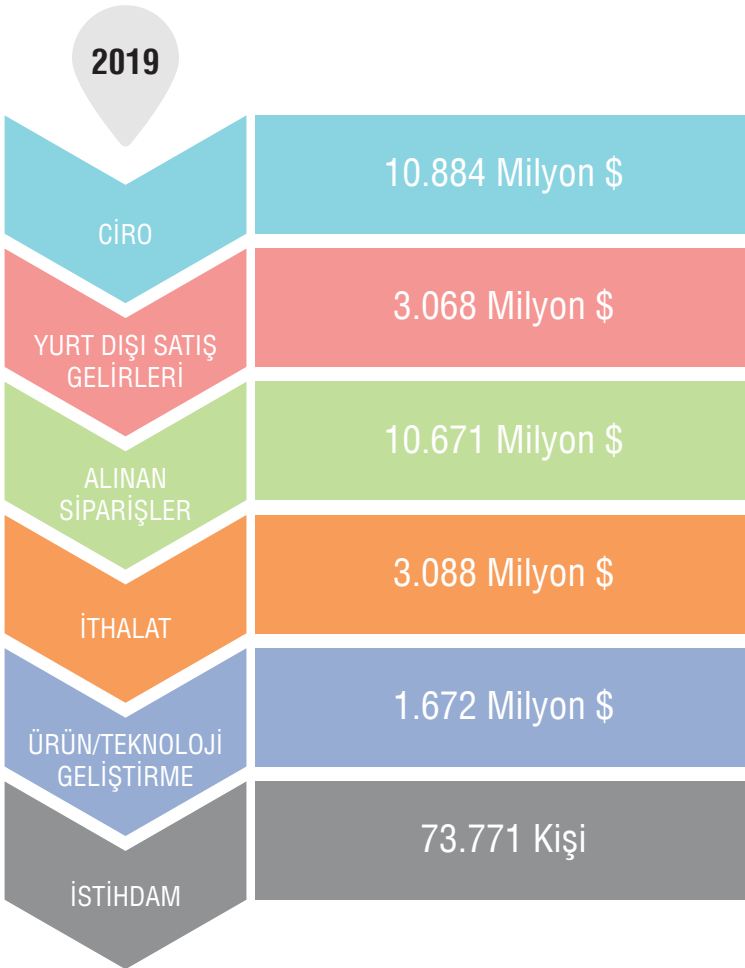
Derneğimiz tarafından yayınlanan bu bülten tüm üyelerimiz, ilgili devlet kurum ve kuruluşları, basın ve ilgilenen yabancı firma kuruluş ve kurumlarla da paylaşılmakta olup sektörümüze ait performans verilerinin topluca yer alıp analiz edildiği tek yayın olarak da ilgi ile takip edilmektedir.

Raporda yer alan veriler üyelerimizin beyanlarına dayanmakta ve ABD Doları olarak ifade edilmektedir.

1

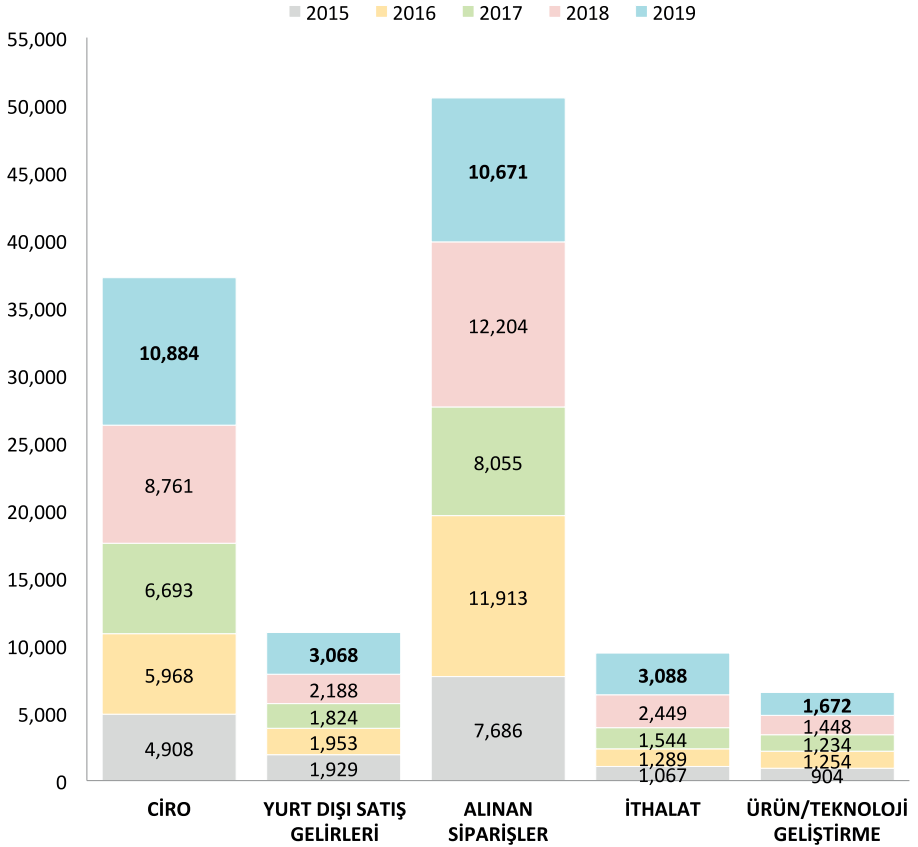
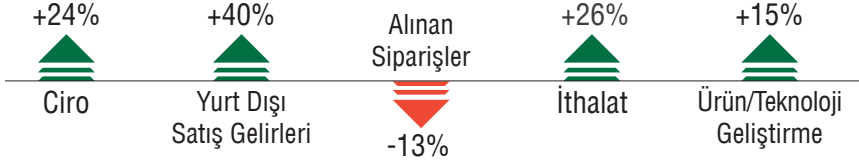
Türk Savunma ve Havacılık Sanayii 2019 Yılı Performansına Genel Bakış

Sektör performans verilerinde hemen tüm alanlarda ciro, yurt dışı satış gelirleri (YDSG), ithalat, ürün ve teknoloji geliştirme harcamaları ve istihdamda önemli pozitif gelişmeler olduğu ve sektörün çok iyi bir yıl geçirdiği görülmektedir. İthalattaki artış için ciro ile karşılaştırıldığında paralel bir gelişme görülmektedir. Alınan yeni siparişlerde bir miktar azalma görülse de sektörün sürdürülebilirliği açısından önemli bir tutar sipariş defterine işlenmiştir.

Yıllara Göre Performans 2015 - 2019 (Milyon \$)

2018 yılı esas alındığında 2019 yılına ait gelişim yüzdeleri;

12

Ciro Kırılımı 2019 (Milyon \$)

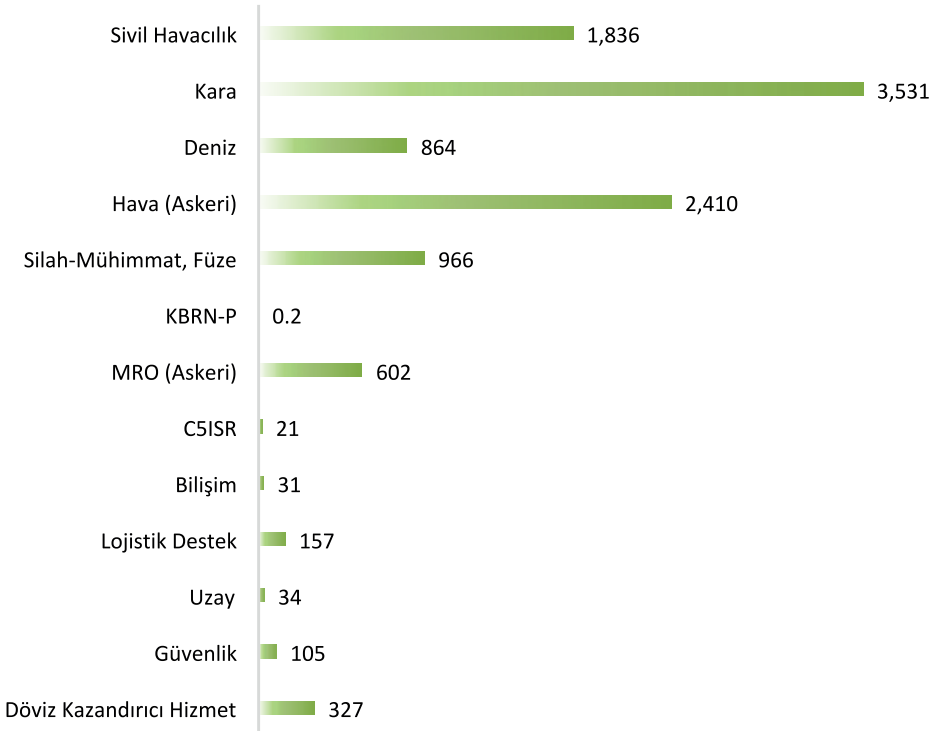
Toplam Ciro: 10.884 M\$

Kişi Başı Ciro
147.539 \$

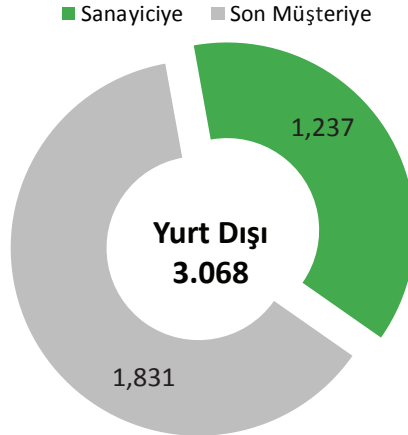
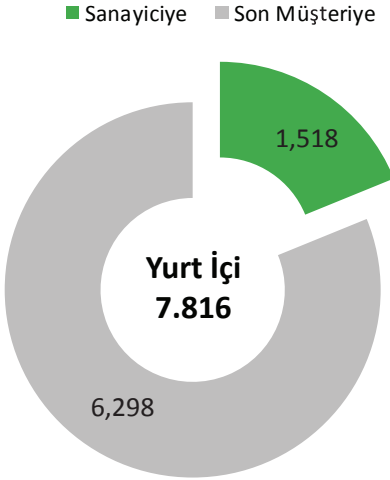
Sektörün teknoloji segmentleri bazında satış tutarının kırılımında; Kara Platformları/ Sistemleri en yüksek satış hacmine sahip görülüyor. İkinci sırayı Havacılık (Askeri ve sivil olarak) almaktadır. Bilişim tarafındaki ciro, beklentilerin oldukça altında kalmış bulunuyor. Bu teknoloji segmentinin, Dünya Savunma Pazarında en büyük dilimi aldığı dikkate alındığında, segmentteki çalışmalara ait cironun sistem ve platformlar ile ilgili satış tutarlarında yer aldığı değerlendirilmektedir.

Bildirim yapan üyelerimizin ankete cevaplarında bu ayrımı yapmadıkları veya yapamadıkları değerlendirilmektedir.

Ciro Bölgesel 2019 (Milyon \$)

Yurt içi sanayiciye yapılan satışların ana yüklenici satışları içerisinde yer aldığı değerlendirilir ise sektörün net toplam yurt içi satışının **6,298 M\$**, sektörün gerçek toplam satışının ise (Yurt içi sanayiciye yapılan satışların dublikasyonundan arınmış) yurt içi net toplam ile yurt dışı satışlardan oluştuğu ve **9.366 M\$** olarak gerçekleştiği ifade edilebilir.

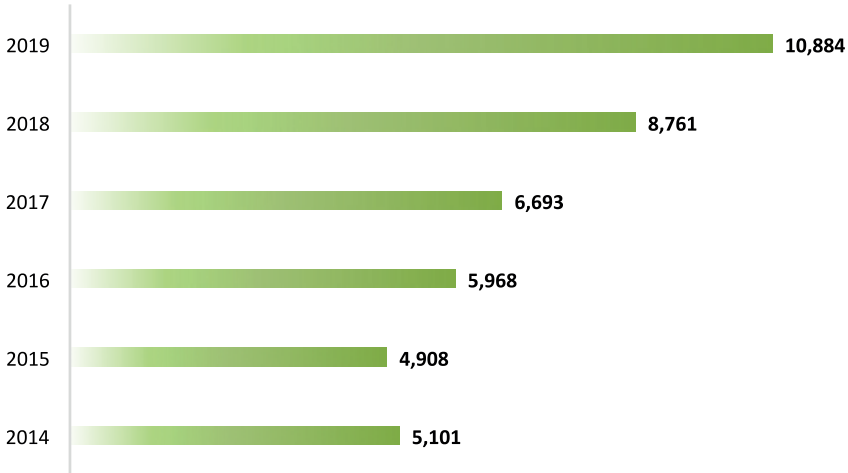

14

Ciro Yıllara Göre Gelişimi 2014 - 2019 (Milyon \$)

Sektörün toplam satış tutarının **2018'e göre 24,23% artmış olup YDSG'deki 40,21%'lik artış** iç pazarda da büyümenin yanında yurtdışı satışlarda büyük bir ilerlemenin yaşandığını göstermektedir. 2014-2019 dönemi **Bileşik Yıllık Büyüme Hızı (Compound Annual Growth Rate-CAGR) 16,3%** olarak hesaplanmıştır.

2014-2019 dönemi CAGR, dünya savunma harcamaları gelişmesi ile karşılaştırıldığında mükemmel bir gelişme olarak görülmektedir.

Bilgi Tablo:1

SON 6 YIL TOPLAM CİRO TABLOSU (Milyon \$)			
Yıllar	Toplam Ciro	% Değişim (2014'e göre)	% Değişim (Yıllık)
2014	\$ 5.101		
2015	\$ 4.908	-3,78%	-3,78%
2016	\$ 5.968	17,00%	21,60%
2017	\$ 6.693	31,21%	12,14%
2018	\$ 8.761	71,75%	30,90%
2019	\$ 10.884	113,37%	24,23%

15

Yurt Dışı Satış Gelirleri (YDSG) 2019 (Milyon \$)

Toplam Yurt Dışı Satış Geliri: **3.068 M\$**

İhracat (SSİB): **2.741 M\$**

Döviz Kazandırıcı Hizmet: **327 M\$**

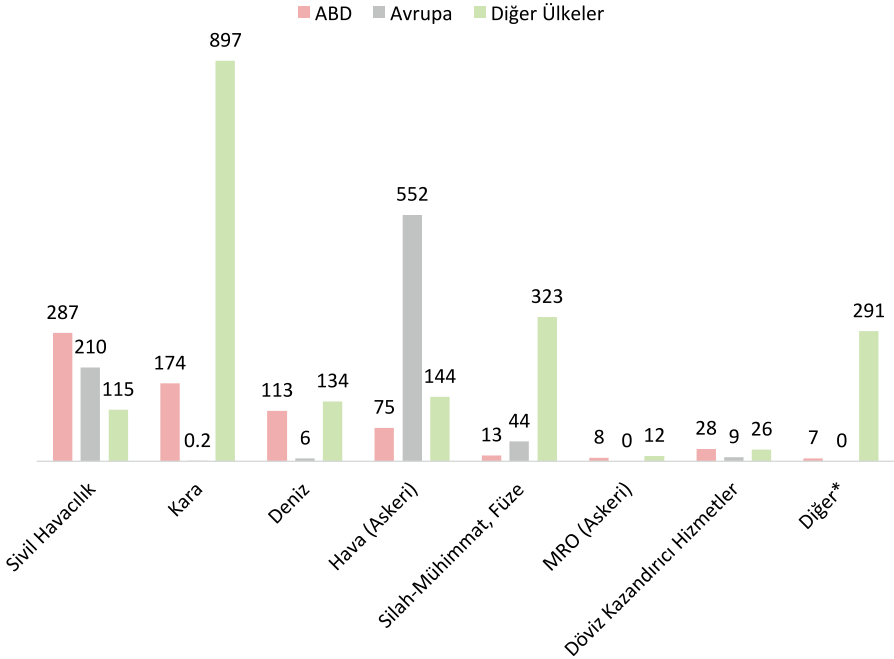
Kişi Başı YDSG
41.595 \$

Yurtdışı satış gelirlerindeki artış hızının (40.21%) artarak sürdürülmesi durumunda 2023'ün 10 Milyar Dolarlık hedefini, çok zor da olsa, yakalama şansının olabileceği değerlendirilmektedir.

ABD
Amerika'ya YDSG **705 M\$**.
olup 2018 yılına göre (698 M\$)
↑ **1%** artış görülmektedir.

Avrupa
Avrupa'ya YDSG **821 M\$**.
2018 yılına göre (521 M\$)
↑ **58%** artış olmuştur.

Diğer Ülkeler
Orta Doğu, Asya, Afrika, Güney
Amerika YDSG **1.942 M\$**.
2018 yılına göre (969 M\$)
↑ **100%** artış görülmektedir.

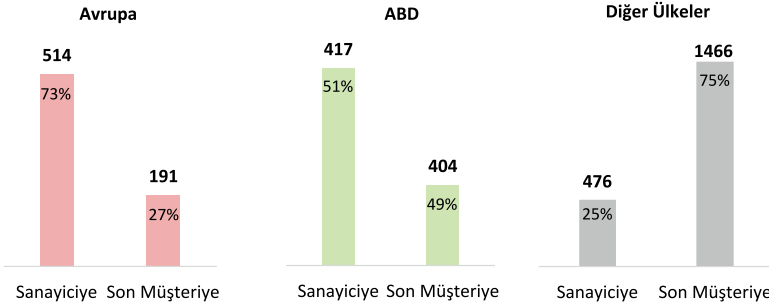
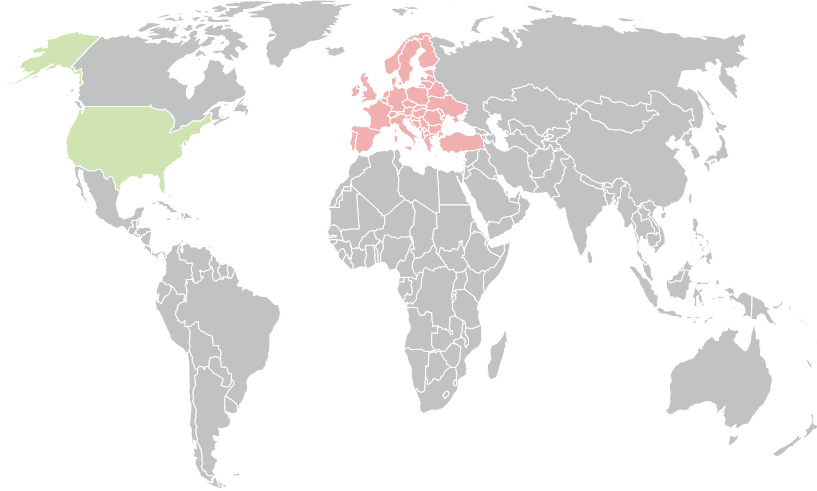
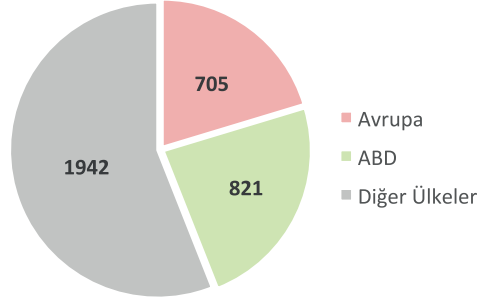

*Diğer: KBRN-P, C1ISR, Bilişim, Uzay, Güvenlik, Lojistik Destek

16 YDSG Bölgesel Dağılımı 2019 (Milyon \$)

2018 yılı ihracat tutarı (SSİB) 2.035 M\$, 2019 yılı ihracat tutarı (SSİB) ise 2.741 M\$ ile önceki yıla göre 35% artış göstermiştir.

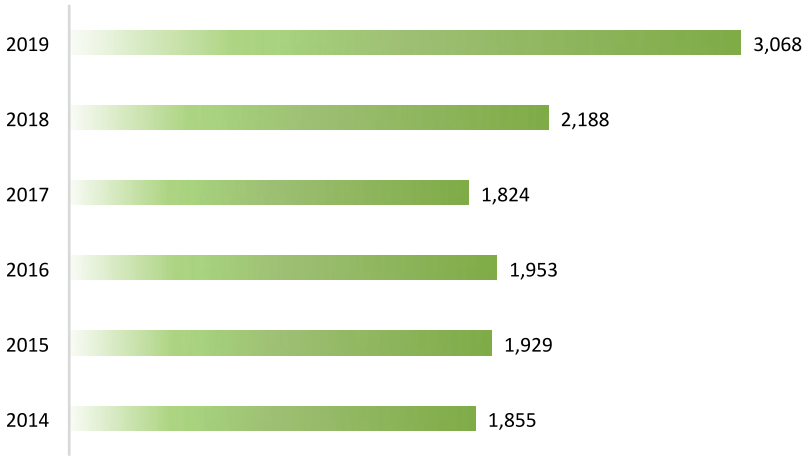
Off-Set dışı pazarlardaki (diğer ülkeler) gelişmede önceki yıla göre ciddi bir artış yaşanmış 100%'lük bir artış olmuştur. YSDG'de en büyük porsiyonun diğer ülkeler pazarlarında olması sektör oyuncularının pazar oluşturma çabalarının pozitif ilerlediğinin göstergesi olarak değerlendirilmelidir.

17

YDSG Yıllara Göre Gelişimi 2014 - 2019 (Milyon \$)

2014-2019 yılları arası **Bileşik Yıllık Ortalama Büyüme Hızı (CAGR): 10.6%** olarak tespit edilmiştir. Bu veri 2012-2017 yılları arası için 2,32% idi. 2013-2018'de CAGR 5.6%'ya yükselmiş, 2019 yılındaki olumlu gelişme bu veride de önemli bir düzelme sağlamıştır. 2019'daki gelişme (trend) devam ettirilebilir ise bu sektörün sürdürülebilirliği açısından çok önemli bir adım olarak ortaya çıkacaktır.

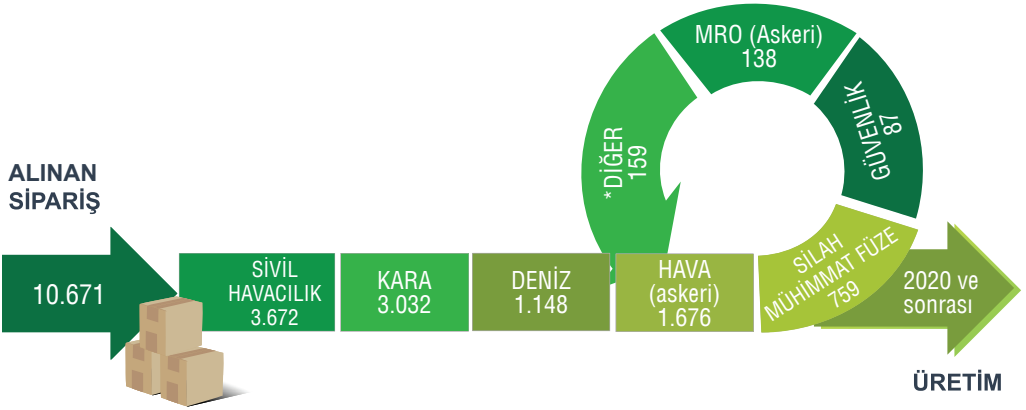
Bilgi Tablo:2

SON 6 YIL TOPLAM TDSG TABLOSU (Milyon \$)			
Yıllar	Toplam	% Değişim (2014'e göre)	% Değişim (Yıllık)
2014	\$ 1.855		
2015	\$ 1.929	3,99%	3,99%
2016	\$ 1.953	5,28%	1,24%
2017	\$ 1.824	-1,67%	-6,62%
2018	\$ 2.188	17,95%	20,02%
2019	\$ 3.068	65,39%	40,21%

18 Alınan Siparişler 2019 (Milyon \$)

Toplam Alınan Siparişler: 10.671 M\$

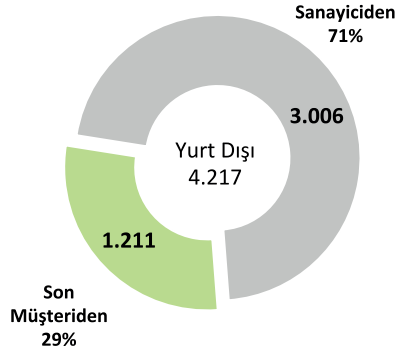
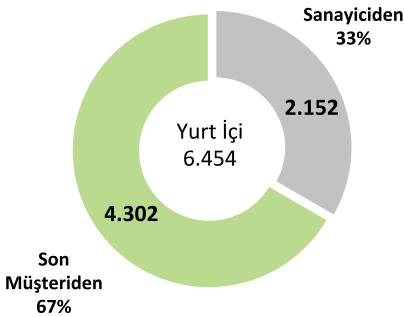
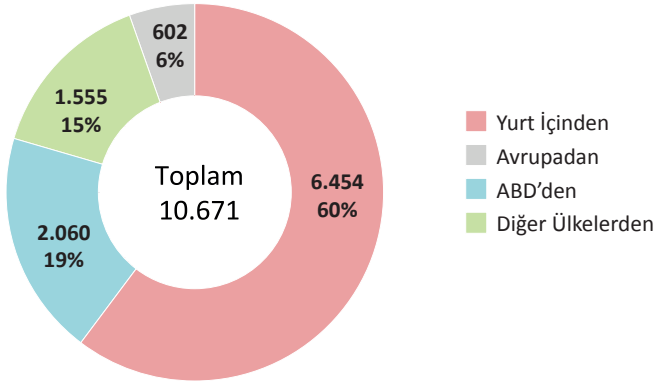
2018 yılında sektör oyuncularının sipariş defterlerine aldığı yeni siparişler tutarı 12.204 M\$ idi. Bu tutarda bir miktar düşme yaşanmış (**13%**) ve alınan siparişler toplamı 10.671 M\$ civarında gerçekleşmiştir. En yüksek sipariş alınan teknoloji segmentinin ciroda olduğu gibi **Kara Platformları/Sistemleri** olduğu ve takiben **Sivil ve Askeri Havacılık'ın ve Silah Mühimmat Füze Sistemlerinin** geldiği görülmektedir. Ciro ile karşılaştırıldığında sektör oyuncularının önünde yaklaşık 1 yıllık bir iş olduğu görülmekte olup yeni sipariş alma potansiyelinin geliştirilmesine ilişkin önlemlerin alınması gereğini önümüze koymaktadır.

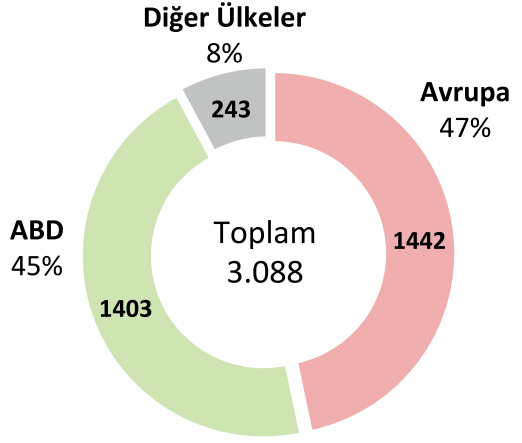

* Diğer: KBRN-P, Bilişim, Uzak, Lojistik Destek, Döviz Kazandırıcı Hizmet, C5ISR

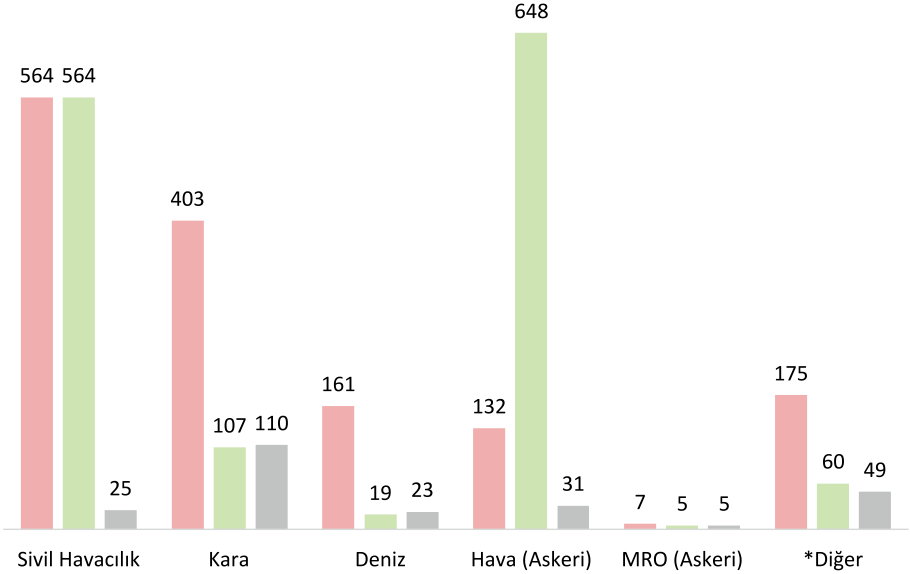
Alınan Siparişler - Bölgesel Dağılımı 2019 (Milyon \$)

Alınan siparişlerin ağırlıklı olarak yurt içinden geldiği, yurt dışı bağlantılarındaki seviyenin de azımsanmayacak düzeyde olduğu görülüyor. Yurt dışı pazarlarda özellikle Orta ve Uzak Doğu pazarlarında gelişme sağlamak için Sanayici-Devlet iş birliğinin kaçınılmaz olduğu değerlendirilmektedir. COVID-19 salgını sonrası ülkelerin bütçesel önceliklerinde Savunma ve Havacılık önceliklerinin gerileyeceği düşünülür ise, sipariş potansiyelini arttırmak için sektör oyuncularının savunma ve havacılık yanında komşu sektör ihtiyaçlarına (Tıbbi cihazlar, otomasyon, anayurt güvenliği, siber güvenlik vb.) odaklanmaları gerektiği değerlendirilmektedir.

Toplam İthalat: **3.088 M\$**

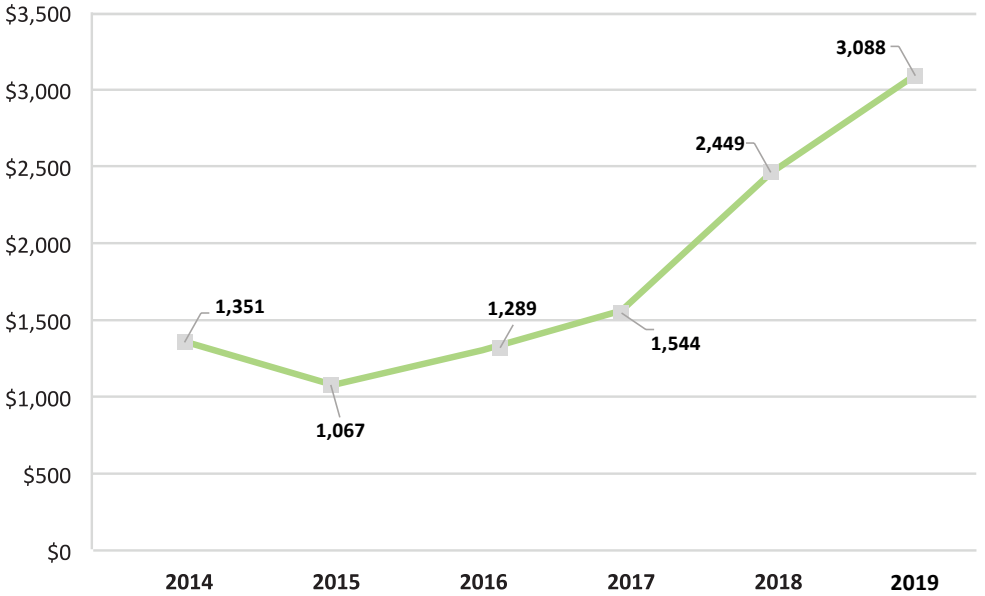
■ Avrupa ■ ABD ■ Diğer Ülkeler

*Diğer: KBRN-P, Bilişim (Askeri), C5ISR, Lojistik Destek, Uzay, Güvenlik, Döviz Kazandırıcı Hizmet

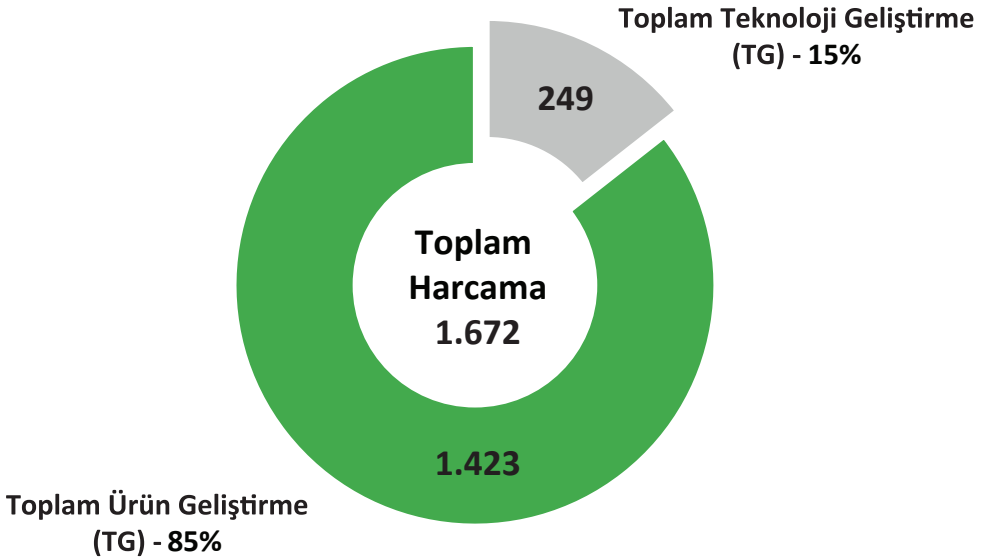
İthalatın Gelişimi 2014 - 2019 (Milyon \$)

İthalatta, önceki yıl (2018) verisine göre 26,11% artış görülmesinin, artan toplam satış tutarı içerisinde yurt dışı girdinin paralel artışı ve son dönem gelişmelerinin stok ihtiyacını geliştirmesine bağlı olduğu değerlendirilmektedir. Sektörü etkileyen gizli ambargolar ve salgın nedeni ile aksayan tedarik zinciri çalışmaları stok yaratma çabasında etkin olduğu değerlendirilmelidir.

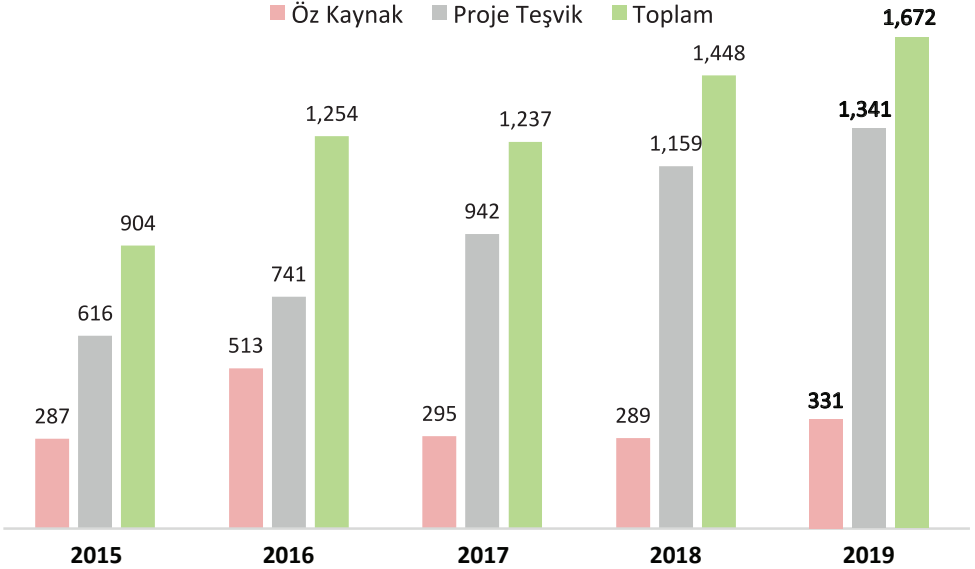
Toplam ÜG - TG: 1.672 M\$

Sektörün Ürün ve Teknoloji Geliştirme harcamalarının önceki yıllarda da gözlenen artışının devam etmesi ileriye yönelik beklentileri olumlu olarak etkilemiştir. 2018 yılına göre (1.448 M\$) 2019 ÜGTG harcamaları **↑ 15,44%** artmıştır. Ürün Geliştirme ile Teknoloji Geliştirme harcamaları profili önceki yıllara benzer olarak Ürün Geliştirme ağırlıklı olarak yürütülmüştür. SSB'nin üzerinde çalıştığı Üretim Teknolojilerini Geliştirme Programı Teknoloji Geliştirme Çalışmalarına olumlu yönde etkili olacağı düşünülmektedir.

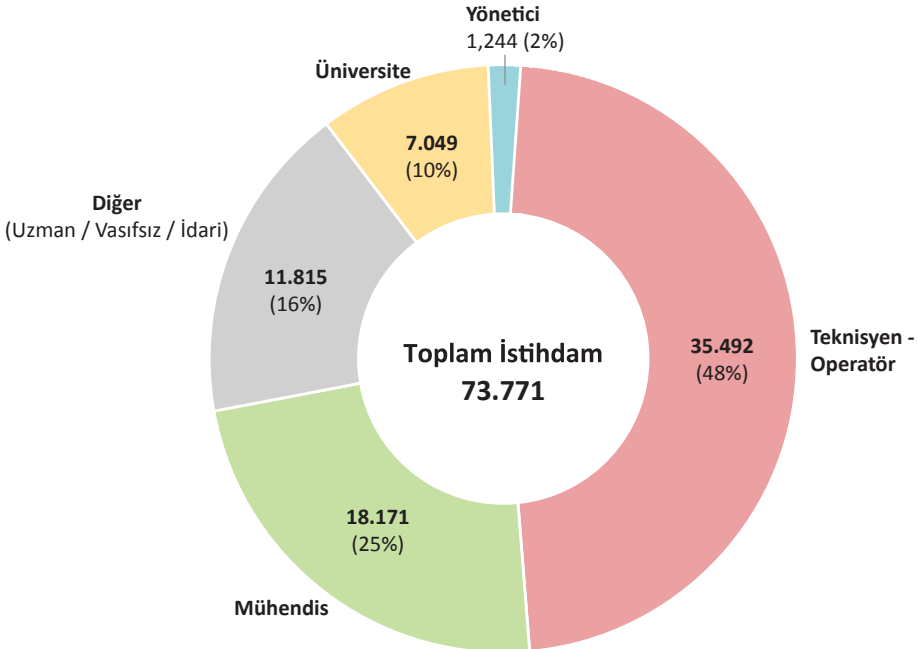
ÜG - TG Harcamaları 2015 - 2019 (Milyon \$)

Ürün ve Teknoloji Geliştirme harcamalarında toplamdaki pozitif gelişme, öz kaynaktan yapılan harcamalara bir ölçüde yansımış olup, 2018 yılındaki 289 M\$'a karşılık 2019 yılında 331 M\$ olmuştur. 14.5% oranındaki artış öz kaynak harcaması olması nedeni ile önemlidir. Proje kaynaklarından ve teşviklerden desteklenen harcamalarda ise 23%'lük artış görülmüş olup ÜGTG çalışmalarına devlet desteğinin yoğun bir şekilde devam ettiğinin göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

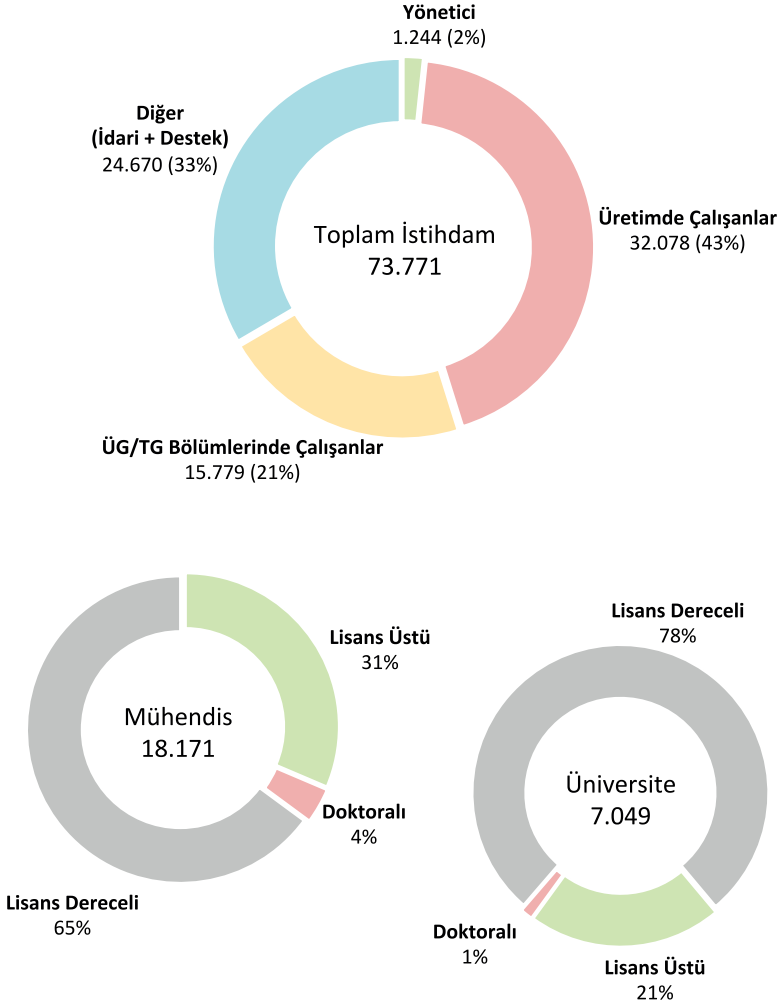
Toplam İstihdam: 73.771

Sektörün personel istihdamı, toplamda 73.771 seviyesinde olup 25% oranında mühendis 10% oranında üniversite mezunu çalışanı, teknolojik üretim, tasarım ve geliştirme faaliyetlerinin yoğunluğuna bir işaret olarak yorumlanmaktadır. Ayrıca; yönetici kadrosu ile diğer çalışanların göreceli olarak düşük tutulması yanında operatör/teknisyen (üretken kadroda yer alan) oranının toplam çalışanın yarısına yakın olması üretkenlik ve verimliliğe verilen önemi işaretlemektedir.

115 İstihdam 2019

Sektör istihdamının yoğun olarak Üretim ve Ürün - Teknoloji Geliştirme alanlarında çalışması sektör verimliliği açısından güzel bir göstergedir.

1	Sektör Büyüklük (Ciro (\$))	Toplam	Ankara	İstanbul	İzmir
		10.884.081.347	70,62%	18,80%	3,82%

2	İşletme Sayısı	Toplam	Ankara	İstanbul	İzmir
		76	41	21	5

3	İstihdam	Toplam	Ankara	İstanbul	İzmir
		73.771	48.437	15.342	3.189

4			Toplam	ANKARA	İSTANBUL	İZMİR
	Yönetici (Üst)		1.244	1.012	86	96
	Mühendis	Doktoralı	671	460	22	5
		Lisans Üstü	5.707	4.718	292	57
		Lisans Dereceli	11.793	9.319	961	222
	Mühendis Toplam		18.171	14.497	1.275	284
	Üniversite Mezunu	Doktoralı	93	71	10	2
		Lisans Üstü	1.489	1.023	287	70
		Lisans Üstü	5.467	2.663	2.046	328
	Üniversite Mezun Toplam		7.049	3.757	2.343	400
	Teknisyen - Operatör		35.492	20.511	9.703	1.908
	Diğer (Uzman - Vasıfsız - İdari)		11.815	8.660	1.935	501
	Toplam Çalışan Sayısı		73.771	48.437	15.342	3.189

GELECEK BEKLENTİ ANALİZİ

Sektör oyuncularımızın yöneticileri gelecek 2 yıl için firmalarının gelişeceği ve büyüme yönünde ilerleme kaydedecekleri görüşünü vermişler ve katılımcıların 2/3'ü bu konuda emin oldukları yönünde irade belirtmişler ve yarıya yakını da bu büyümenin 15% ve üzeri olacağını ifade etmişlerdir. Bu gelecek konusunda beklentilerinin yüksek ve güvenlerinin tam olduğunun ifadesidir.

1- Gelecek 24 ay için işinizin gelişip büyüyeceği konusundaki düşünceniz nedir?

1.1 Gelişip büyüyeceği konusunda emin değilim.
Aksine daralma bekliyorum.

10%

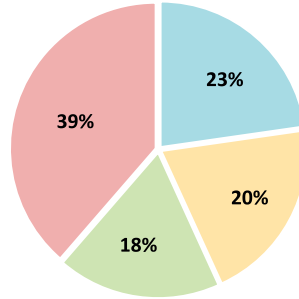
1.2 Önceki 12 ay seviyesinde
kalacağını düşünüyorum.

15%

1.3 Gelişip büyüyeceği konusunda eminim.
Büyüme öngörülerini için beklenen büyüme oranım

75%

**Büyüme öngörülerini
için beklenen büyüme oranı**

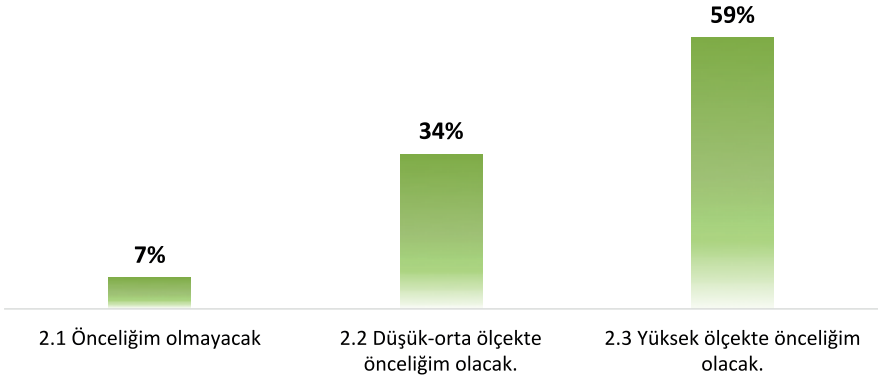

■ %0-5 ■ %5-10 ■ %10-15 ■ %15'ten fazla

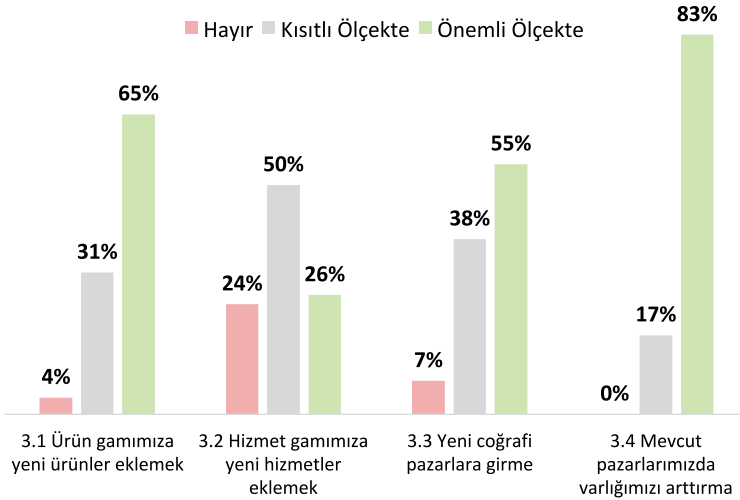
GELECEK BEKLENTİ ANALİZİ

2- Gelecek 24 ay sizin önceliğinizin büyüme olacağı konusundaki düşünceniz nedir?

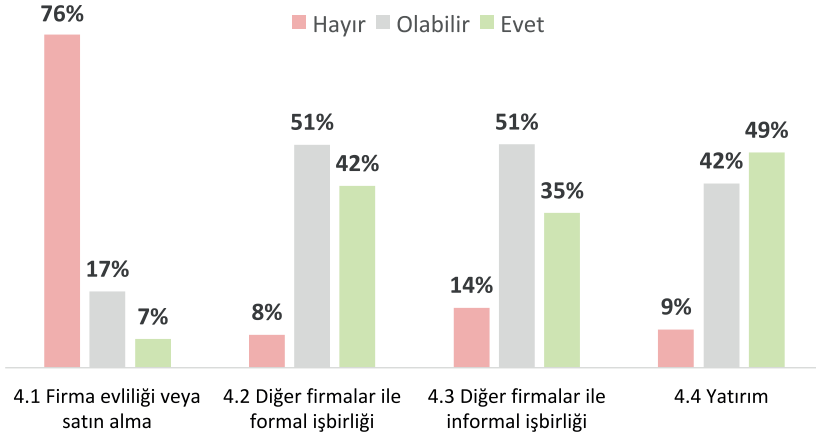
Büyümenin sektör oyuncularının 93%'ünde öncelik olarak yer alacağı görülmektedir.

3- Organizasyonunuzun gelecek 24 ay için planı aşağıdakilerden hangisi?

4- Firmanızın öncelikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer alıyor?

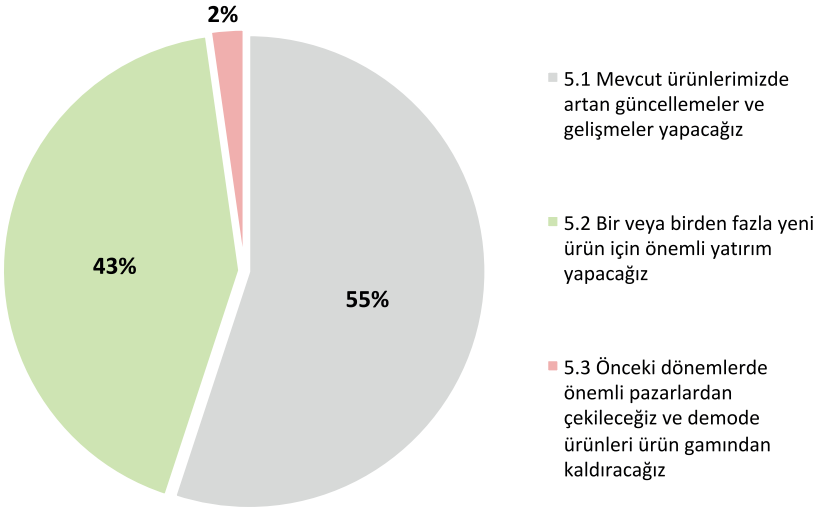

Firmalarımızın yarısından fazlasında büyüme yüksek öncelikler arasında tanımlanmıştır. Büyüme nerede ise, sektör oyuncularının tamamında öncelikler arasında yer almaktadır.

Sektör oyuncularımızın büyük çoğunluğu (83%) olgunlaştırdıkları pazarda daha güçlü bir oyuncu olmayı yarısından fazlası (59%) yeni pazarlar için çalışmayı ve büyük bir çoğunluğu (65%) ürün gamına yeni ürünler ilave etmeyi planlamaktadır ki bu sektörün canlılığını dinamikliğini gösteren önemli bir göstergedir.

Sektör oyuncuları büyüme öncelikleri kapsamında firma evliliği veya satın almayı büyük oranda önceliklendirmemişlerdir. Diğer firmalar ile formal ve informal iş birliğinin gündemlerinde olduğunu belirtmişlerdir. Yine bu çerçevede mevcut ürünlerinde artan güncellemeler ve gelişmeler yapacaklarını 52,9% oranında, bir veya birden fazla yeni ürün için yatırım öngörülerini 44,7% oranında ifade etmişlerdir.

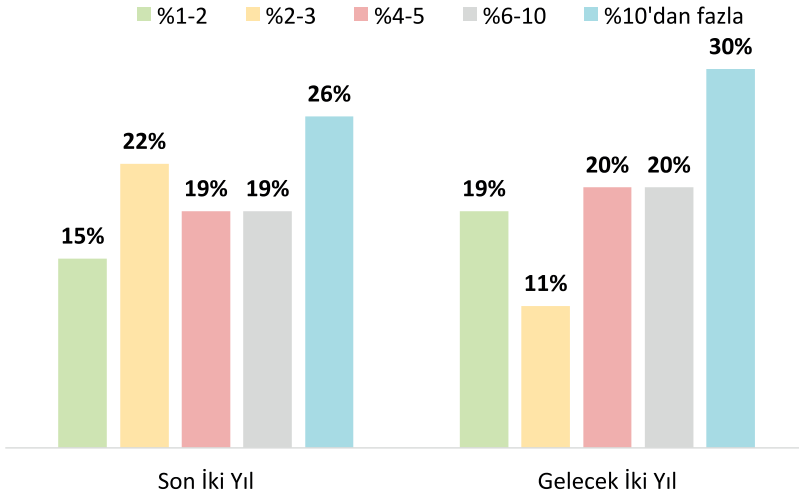
GELECEK BEKLENTİ ANALİZİ

**5- Gelecek 24 ayda ürün/hizmet gamına
kısıtlı-önemli ölçekte yeni ürünler eklemeyi planlıyorsanız:**

Sektör oyuncuları büyük oranda (55%) gelecek 24 ay içerisinde mevcut ürünlerinde güncelleme gelişmeleri hedeflediklerini. Bir veya birden fazla yeni ürün geliştirmeyi (43%) öngördüklerini ifade etmişlerdir. Mevcut pazarlardan çekilmeyi planlayan çok sınırlı (2%) bir firmamız bulunmaktadır.

GELECEK BEKLENTİ ANALİZİ

6- Şirketinizin son 2 yıl ve gelecek 2 yıl için gerçekleştirdiği ve öngördüğü ürün-teknoloji geliştirme bütçesinin (öz kaynak) yıllık satış tutarına (ciro) oranı ortalaması

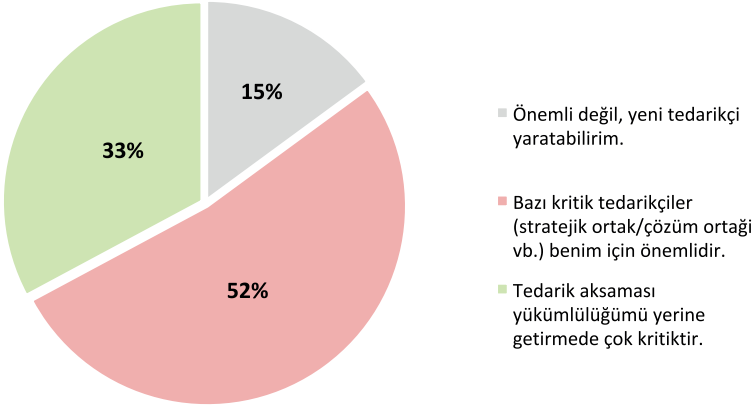

Genel olarak önceki iki yıl ile benzer şekilde ürün gamlarına yeni ürün ilavesi için önümüzdeki iki yılda ürün ve teknoloji geliştirmek için cirolarının 5%'inin üzerinde harcama yapmayı planladıkları yapılan bildirimlerden görülmektedir. 10%'unun üzerinde cirolarından pay ayırmayı planlayanların yüksekliği (30%) sektörün sürdürülebilirliği açısından önemli bir planlama olarak değerlendirilmektedir.

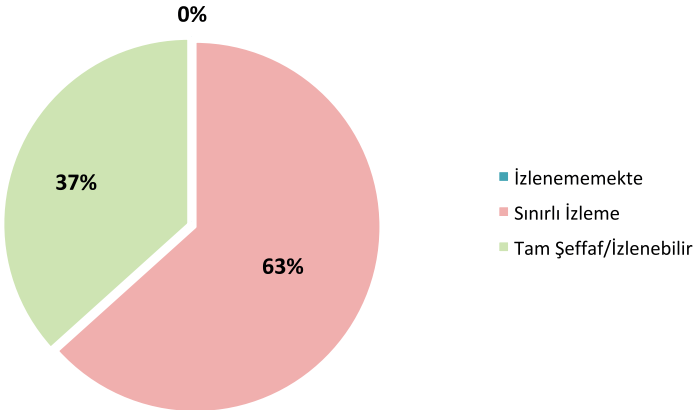
GELECEK BEKLENTİ ANALİZİ

7- Tedarik zincirinizde yer alan tedarikçilerinizin

Tedarik faaliyetlerindeki aksama/yerine getirememe riski ne kadar önemlidir?

7.2 Tedarik riskini önlemek için tedarikçilerinizin faaliyetleri sizin açınızdan ne kadar şeffaf ve izlenebilir?

Sektör verileri incelendiğinde;

1- CİRO

- Ciro önceki yılın önemli ölçüde üzerinde oluşmuştur. 2013-2015 yılları arasında ciro artışında bir duraksamanın gözlemlendiği 2016 yılından itibaren özellikle iç pazar hareketlenmesi ile tekrar ciroda olumlu yönde gelişmenin başladığı, sürecin 2019 yılında yurt dışı çalışmaları ile birlikte yurt içinde de çok daha önemli bir adım attığı bu yıl ki analizlerimizden görülmektedir. Bazı ekonomik sıkıntıların olduğu bir yılda bu gelişme, sektörün sürdürülebilirliği açısından çok olumlu olarak değerlendirilmektedir.
- Cironun oluşmasında ihracat tutarının önceki yılın 35% üzerinde gerçekleştiği, yurt dışı döviz kazandırıcı hizmet gelirlerinde ise önceki yıla göre çok ciddi bir bir gelişme olduğu (113,8% artış) görülmektedir. Çevre ülkelerdeki siyasi gelişmelerin de tetiklediği iç pazarda ise çok önemli bir büyüme tespit edilmiştir.
- TSK işletmelerinden Askeri Fabrikalar Genel Müdürlüğü ciro (Yurt içi son müşteriye satış) ile istihdam anketlerimize cevap vermiş olup diğer anketlerimiz cevaplanmamıştır. Tersaneler Genel Müdürlüğü ise, anket çalışmamıza maalesef katılamamıştır. Sektörün çok kritik bir oyuncusu olduğunu değerlendirdiğimiz Tersaneler Genel Komutanlığı'nın verilerinin alınması ciddi bir eksikliğimizdir. Umarız önümüzdeki yıl her iki TSK işletmesinin anketlerimize tam olarak katılımını alarak ülkemiz Savunma Havacılık Sanayinin resmini çok doğru olarak ortaya koyabiliriz.

- Sivil havacılık MRO cirosu kapsamında, THY Teknik A.Ş'den bu yıl da veriler alınmış ve raporumuzda kullanılmıştır. THY Teknik verilerinin kullanılması, sivil havacılık segmentindeki performans verilerinde önemli bir sıçrama yaratmış ve segmentler arasında ikinci sıraya yerleşmesine neden olmuştur. Diğer servis sağlayıcıların verilerinin toplanabilmesi halinde sivil havacılık sektör performansı çok daha net olarak görülebilecektir.
- Diğer taraftan askeri havacılık sektöründe geliştirdiği ve ürün gamına aldığı İHA TB-2 ve SİHA'lar ile hem yurt içi hem ihracat tarafında önemli bir oyuncu olan BAYKAR A.Ş'nin verilerine üyemiz olmaması nedeni ile maalesef erişilememiştir. Bu raporumuzun önemli bir eksikliği olarak değerlendirilmektedir. Umar ve dileriz 2021 yılında BAYKAR A.Ş'yi üyelerimiz arasında görerek verilerini alabilir ve raporumuzda kullanarak sektör performansını daha yüksek doğrulukla ilgililere sunabiliriz.
- Sektör oyuncularımızın Gelecek Beklenti Anketini kriz öncesi yapmış idik ve bu çalışmanın kriz etkilerinin henüz gözlemlenmediği bir dönemde yapıldığını dikkate almak gerekmektedir. Bu nedenle beklentilerde çok önemli boyutta olmasada bir farklılaşmanın olabileceği değerlendirilmelidir.
- Kriz nedeni ile bazı yabancı ülkelerin bütçe ve kaynak tahsisi önceliklendirmesinde sektörümüzün irtifa kaydedebileceği düşünülse de bu açığın komşu sektörlerle yapılacak çalışmalar ile dengelenebileceği düşünülmektedir.

Bu değerlendirmeye rağmen;

- 2020 yılı başlarında yaşanan küresel salgın ve bağlantılı ekonomik krizin yurt dışı pazarlarda ciddi bir etkileşim gösterdiği ilk verilerden (Mart-Nisan 2020 TİM Raporu) anlaşılmaktadır. Dış pazarlara yönelik talep geliştirici önlemlerin alınması gereğini gündemimizde tutmaya devam etmeliyiz. İhracatın artırılması için Devletten Devlete Satış/Kredilendirme, Barter uygulamaları, sektör tanıtımı kapsamında devlet protokolü ziyaretlerine sektör oyuncularından katılımı, uluslararası savunma fuarları katılımcılarına katılım harcamalarının finansmanına destek olacak özel teşvik, savunma ürünleri ihracatına (orta ve ileri teknoloji ürünleri) özel teşvik vb. uygulamaların hayata geçmesi gerektiği ön görülmektedir.
- Hedef pazarlarla politik ilişkilerin bir kez daha değerlendirilmesi de önemli bir faktör olarak görülmektedir.
- İç pazarın sürekliliği için TSK Modernizasyonu ve Envanter Yenilemesi konusunda üretilecek projeler ile bütünleşik ve performansa dayalı lojistik destek (Integrated and Performance Based Logistic Support) konusunun ilgili platformlarda etkin olarak konuşulması ve uygulanması gereği değerlendirilmelidir. Ayrıca özgün ürünlerdeki girdiler için yerleştirme ve geleceğin teknolojilerinin geliştirilmesi (Teknoloji Taksonometresi'nde yer alan) konularında proje üretim temposunun artması gerektiği kıymetlendirilmektedir.
- Sektörümüzün ülkemiz açısından kritik ve stratejik oluşu dikkate alınarak bütçe ve kaynak tahsislerinde önceliklendirileceğine inanmaktayız Proje üretme temposunda bir kesintinin olmaması, kaynak tahsisi ve ödemelerin düzenli olması sektörün geleceği açısından önemli olarak kıymetlendirilmektedir.

2- YURT DIŞI SATIŞ GELİRİ (YDSG)

- 2019 yılı ihracat gelirlerinde, önceki yıl verileri ile karşılaştırıldığında önemli bir pozitif gelişme (35%) görülmektedir ve döviz kazandırıcı hizmet gelirlerinde de benzer şekilde pozitif bir ilerleme olup toplam YDSG 40% artmıştır. İhracattaki ağırlıklı bölgenin off-set pazarımız olan ABD ve Avrupa'nın yanında, diğer ülkelerin olması önemli ve güzel gelişme olarak değerlendirilmektedir. ABD ve Avrupa'ya ihracat daha çok off-set yükümlülüklerinin karşılanması çerçevesinde geliştiği bilinmektedir. Ortadoğu, Pasifik-Güney Asya, Türki Cumhuriyetlerine ve diğer ülkelere yapılan ihracatın pazar geliştirme sonucu ve platform-sistem, silah bazlı olması nedeniyle, bu bölgedeki gelişme özel bir önem taşımaktadır. Sektörün pazarlayabileceği özgün ürün çeşitliliği her yıl artmakta olup bu, ihracatta olumlu gelişmelerin olacağı öngörümüzü desteklemektedir.
- Özellikle Ortadoğu, Pasifik, Güney ve Merkezi Asya ülkeleri, Kuzey Afrika ülkeleri ile Latin Amerika bu konuda sektör oyuncularımızın iş geliştirme-pazar oluşturma çalışmalarını yoğunlaştıracığı bölgeler olacaktır.
- Bu yöndeki çalışmaların bu yıl çok daha zor şartlarda yürütüleceğini tahmin etmek zor değildir. Yüz yüze pazarlama/iş geliştirmenin güçleşeceği video konferans yönteminin yaygınlaşacağı bir ortamda tanıtım faaliyetleri zorlanacaktır. Fuarlarla ilgili çekincelerde bu konuda negatif bir etki olarak ortaya çıkacaktır. Bu nedenle pazarlama/iş geliştirme çalışmalarında devlet desteği, devlet ile birlikte pazarlama ön plana çıkacaktır.
- Geçmişte çok iyi gelişmelerin sağlandığı Ortadoğu pazarında, özelde Birleşik Arap Emirliklerinde ve son dönemde Suudi Arabistan'da, politik gelişmelerle bağlantılı olarak kazanılan pozitif iş yapma potansiyelinde daralma görülmüştür. İkili ilişkilerde oluşturulacak olumlu hava bu pazarı tekrar sektör oyuncularına açabilecektir.

3- ÜRÜN VE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME (ÜG/TG)

- Ürün ve Teknoloji Geliştirme harcamalarında önceki yıla göre 15%'lik bir artış sağlanmış ve ciro içerisindeki payı 16% seviyesinde olmuştur. Bu metrikler, Ürün ve Teknoloji geliştirme çalışmalarına Devletin ve Sektörün ilgi ve özeninin sürdürüldüğünün kanıtlarıdır.. Sektör oyuncularının ÜG&TG çalışmalarına öz kaynak tahsisini artırma yönündeki eğilimlerini sürdürmeleri geleceğin garanti altına alınması açısından çok önemlidir.
- ÜG/TG harcamalarının dominant kaynağı projeler kapsamında devletten sağlanmaktadır. Bu desteğin gelişerek sürdürülmesine özen gösterilmelidir. Bu kapsamda modernizasyon projeleri yanında geleceğin teknolojilerinin ve ürünlerinin ortaya konması konusundaki çalışmalara hız verilmelidir. Ayrıca mevcut ürün ve projelerde dışa bağımlılığı minimize edecek yerleştirme çalışmaları ile teknoloji geliştirme faaliyetlerine ağırlık verilmesi gerekmektedir.
- Genel olarak ÜG/TG harcamalarındaki yıllara sari eğilimin sektörün sürdürülebilirliği ve rekabetçiliğinin gelişmesi yönünden olumlu olduğu değerlendirilmektedir.

4- İSTİHDAM

- Sektör istihdamında 9.7%'lik bir artış görülmektedir. Ciro ve YDSG'lerindeki artış ile karşılaştırıldığında daha az çalışan ile daha yüksek bir üretimden satış yaratıldığı görülmektedir. Bu kişi başı ciro (Üretimden satış) tutarını önceki yılki 130.304\$'dan 147.539\$'a yükseltmiştir ve 13.2%'lik bir artış sağlanmıştır.

- Sektörde iş hacminin genişlemesi ile istihdamda bu gelişmenin sağlandığı; özellikle ülkemizde işsizlik oranının arttığı bir dönemde böyle bir tablonun ortaya çıkmasının sektörün geleceği açısından olumlu mesajlar verdiği değerlendirilmektedir. Sektörün istihdam ettiği personel profili de iyi yetişmiş nitelikli insan gücünü açık şekilde yansıtmaktadır.
- Nitelikli personel ediniminin kolaylaştırılması için T.C. Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı tarafından uygulamaya konulan ve yaygınlaştırılan SAYP Programı ile yurt dışı öğrenci burslarına getirilecek düzenlemenin çok önemli sonuçlarının yakın bir gelecekte alınacağı değerlendirilmektedir.
- Tersine beyin göçü konusunda beklenen gelişme henüz sağlanamamış olup bu konuda devlet ve sanayicinin daha etkin çalışmalar yapması gereğine inanılmaktadır.
- Sektörde Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Başkanlığı tarafından yürütülen projelerin nitelikli insan kaynağı edinimine olumlu etkilerini çok yakında göreceğimizi değerlendiriyoruz.

5- FİRMALARIMIZIN GELECEK ÖNGÖRÜLERİ

- Sektör oyuncularının yakın geleceğe bakış ve değerlendirmelerini analiz etmemize yardımcı olacak bir anket çalışması bu yıl da yapılmıştır. Bu çalışmanın verilerini önceki sayfalarda görmek mümkündür. Verilerden sektör oyuncularının geleceğe ümit ve güvenle baktıkları, büyüme konusunun öncelikleri arasında önemli bir yer aldığı, mevcut pazarları geliştirme, yeni pazarlar/yeni ürünler yaratma ve yatırımlar bu kapsamda gündemlerinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bir ölçüde anket geçen yılın benzer sonuçlarını vermiş, aynı değer ve eğilimlerin sürdüğü görülmüştür.

www.sasad.org.tr

sasad@sasad.org.tr

Turan Güneş Bulvarı 100/18 Akçam Plaza 06550 Çankaya, Ankara – Türkiye
T +90 312 426 22 55 • F +90 312 426 22 56

SaSaD_SaSaD

SaSaD